

Ewa Zawilińska

„Czynniki wpływające na liczbę pobieranych narządów w województwie podkarpackim”

STRESZCZENIE

Liczba wykonywanych przeszczepień narządów w Polsce jest wciąż zbyt niska, by zaspokoić potrzeby mieszkańców. Narządy pobierane od dawców zmarłych odgrywają kluczową rolę w ratowaniu ludzkiego życia, stanowiąc w Polsce o blisko 95% aktywności transplantacyjnej. Liczba pobieranych i przeszczepianych w Polsce narządów w stosunku do liczby mieszkańców jest znacznie niższa niż w większości krajów europejskich.

Przy braku przeciwwskazań prawnych i zdrowotnych, zmarły w mechanizmie śmierci mózgu powinien zostać zakwalifikowany do operacji pobrania organów. W Polsce obowiązuje zasada domniemanej zgody na pobranie, regulowana rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 1 grudnia 2006 roku, w praktyce natomiast decyzja o donacji narządów jest zawsze konsultowana z rodziną. Według Nicolasa Tilneya przyczyną zbyt małej w stosunku do potrzeb liczby wykonywanych zabiegów przeszczepiania narządów są problemy psychologiczno-obyczajowe oraz brak powszechnej akceptacji pobierania narządów od osób zmarłych. Potrzebna jest więc społeczna świadomość i akceptacja takiego sposobu leczenia, promowanie idei transplantologii zarówno w środowisku medycznym jak i w społeczeństwie.

CEL PRACY

Przedmiotem pracy jest:

1. Rozpoznanie postaw lekarzy i pielęgniarek wobec pobierania narządów.
2. Zdiagnozowanie opinii środowiska medycznego Podkarpacia na temat barier oraz czynników sprzyjających donacjom narządów.
3. Poznanie przyczyn niskiej liczby pobrań narządów od osób zmarłych w województwie podkarpackim.

MATERIAŁ I METODA

W badaniu zastosowano metodę pomiaru pośredniego za pomocą kwestionariusza ankietowego. Dla każdej z dwu kategorii respondentów (lekarze, pielęgniarki) dostosowane zostało narzędzie badawcze, przy czym w każdym, oprócz pytań specyficznych, znajdował się blok pytań wspólnych umożliwiających dokonanie porównań postaw i opinii. Ankieta była wypełniana samodzielnie przez respondentów, co w odróżnieniu od indywidualnego wywiadu z badanym stwarzało pełne poczucie anonimowości. Kwestionariusz skierowany do lekarzy składał się z 20 pytań, natomiast kwestionariusz dla pielęgniarek z 24 pytań. Badaniem metodą pomiaru pośredniego objęto dwie grupy respondentów:

- 1) n=107 lekarzy pracujących na oddziałach intensywnej terapii, neurochirurgii i neurologii w kilkunastu szpitalach zlokalizowanych na terenie województwa podkarpackiego (t.j. specjalistów, którzy mogą wchodzić w skład komisji orzekającej o śmierci człowieka na podstawie kryteriów neurologicznych),
- 2) n=307 pielęgniarek z oddziałów intensywnej terapii, neurochirurgii i neurologii lub neurologii z pododdziałem udarowym w kilkunastu szpitalach zlokalizowanych na terenie województwa podkarpackiego.

Łącznie ankiety rozesłano w ilości 600 sztuk, zwrócone zostało 414 wypełnionych ankiet, co równa się 69% udzielonych odpowiedzi. Wszyscy ankietowani zatrudnieni byli w szpitalach, w których teoretycznie istnieje możliwość identyfikacji i kwalifikacji potencjalnych zmarłych dawców oraz pobrania narządów (tj. szpitalach posiadających oddział intensywnej terapii, możliwość wentylacji mechanicznej oraz salę operacyjną, w której można dokonać pobrania narządów).

WYNIKI

100% lekarzy oraz ponad 90% pielęgniarek akceptuje ideę pobierania narządów celem ratowania życia, przy czym tylko 84,1% lekarzy i 65,2% pielęgniarek deklaruje zgodę na pobranie własnych narządów po śmierci. Okazało się, że tylko 27,1% lekarzy i 26,4% pielęgniarek w ciągu ostatniego roku uczestniczyło w opiece nad zmarłym potencjalnym dawcą narządów lub też w procedurze stwierdzania śmierci mózgu.

Zarówno w opinii pielęgniarek jak i lekarzy najczęstszą przyczyną odstąpienia od wysunięcia podejrzenia śmierci mózgu były przeciwwskazania medyczne do pobrania. Jako przyczynę niskiej liczby pobrań narządów na Podkarpaciu ankietowani przede wszystkim podawali odmowę rodziny zmarłego.

Część dotycząca oceny wiedzy ankietowanych ujawniła, że aż 60% pytanym lekarzy oraz 51,8% pielęgniarek ocenia swoją wiedzę na temat transplantologii tylko dostatecznie i podkreśla potrzebę szkoleń z tego zakresu.

WNIOSKI

1. Większość środowiska medycznego Podkarpacia akceptuje ideę dawstwa, jednak nie wszyscy akceptujący zgodziliby się na pobranie własnych narządów;
2. Podstawowymi przyczynami niskiej liczby pobrań w województwie jest brak identyfikacji osób zmarłych oraz braku umiejętności doprowadzenia dawcy potencjalnego do dawcy rzeczywistego;
3. Konieczna jest specjalistyczna edukacja personelu medycznego zaangażowanego w proces transplantacji oraz szkolenia personelu z zakresu przekazywania rodzinom trudnych informacji i radzenia sobie ze stresem.

Słowa kluczowe: donacja, transplantacja narządów, postawy wobec pobierania i przeszczepiania narządów